

Lapsen ensiapu

1. Tyypillisiä EA-tilanteita
2. Lapsipotilaan tutkiminen / erityispiirteet
3. Lapsi liikenneonnettomuudessa
4. Kaatuminen / Putoaminen
5. Palovammat
6. Kouristelu
7. Muuta sairastamisesta
8. Vierasesine hengitysteissä
9. Lapsen elvytys

Tyypillisiä lapsen EA-tilanteita

- Kaatumiset ja putoamiset
- Tukehtumiset ja hukkumiset
- Palovammat
- Myrkytykset
- Pahoinpitelyt
- Liikenneonnettomuudet
- Kouristelu ja muu sairastaminen

Lapsipotilaan tutkiminen

- Turvallinen ilmapiiri: äidin tai isän syli
- Nopea yleissilmäys tilanteeseen
- Lapsi ei yleensä näyttele / suurentele oireitaan
- Kysy taustat
- Aloita tutkiminen vähemmän kipeältä alueelta
- Tajuttomuuden arviointi yli 5-vuotiaalla kuten aikuiselta

A

- **Airway**
- Onko ilmatie turvattu?

B

- **Breathing**
- Onko hengitys riittävää?

C

- **Circulation**
- Onko verenkierto riittävää?

D

- **Neurological Disability**
- Tajunnan taso ja puutosoireet?

E

- **Expose**
- Tutki potilas. Suojaa kylmältä!

Lapsipotilaan erityispiirteitä 1/3

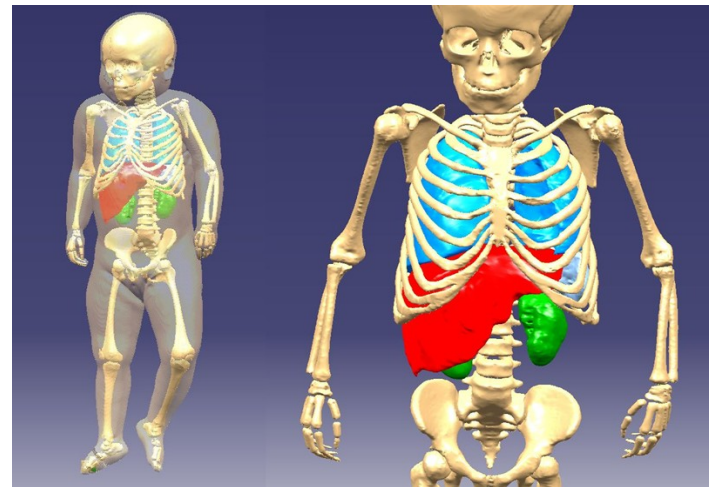
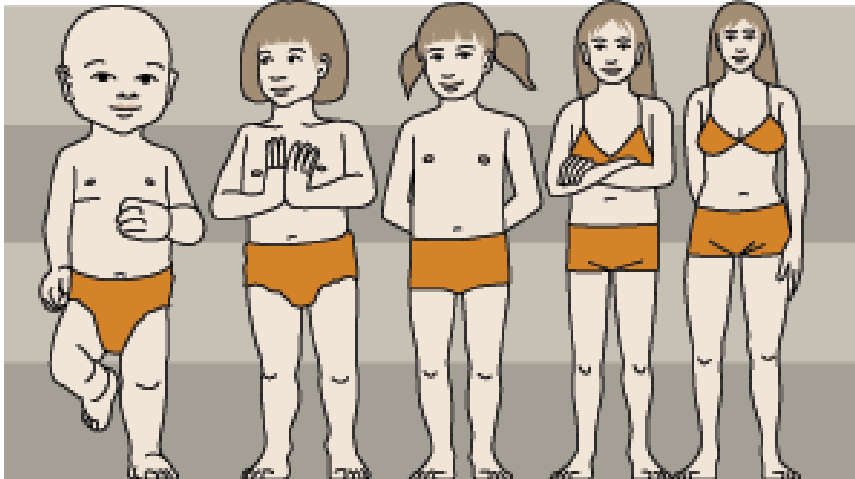
- Lapsella pulssi ja hengitystaajuus nopeat:
 - Vastasyntynyt: pulssi 120-150 krt/min ja ht 30-70 krt/min
 - 2-vuotias: pulssi 80-115 krt/min ja ht 20-30 krt/min
 - 6-vuotias: pulssi 85-110 krt/min ja ht 20-25 krt/min
 - Aikuinen: pulssi 60-80 krt/min ja ht 10-20 krt/min
- Syketaajuudella suuri merkitys! → Syketason seuraaminen tärkeintä

Lapsipotilaan erityispiirteitä 2/3

- Verenpaine lapsella alhaisempi kuin aikuisella (vastasyntynyt 70/35, 6-vuotias 95/60)
 - Paineen mittaus hankalaa / epävarmaa
- Lapselle sokki kehittyy herkemmin kuin aikuiselle
- Lapsen kuivuminen johtaa nopeasti yleistilan heikkenemiseen

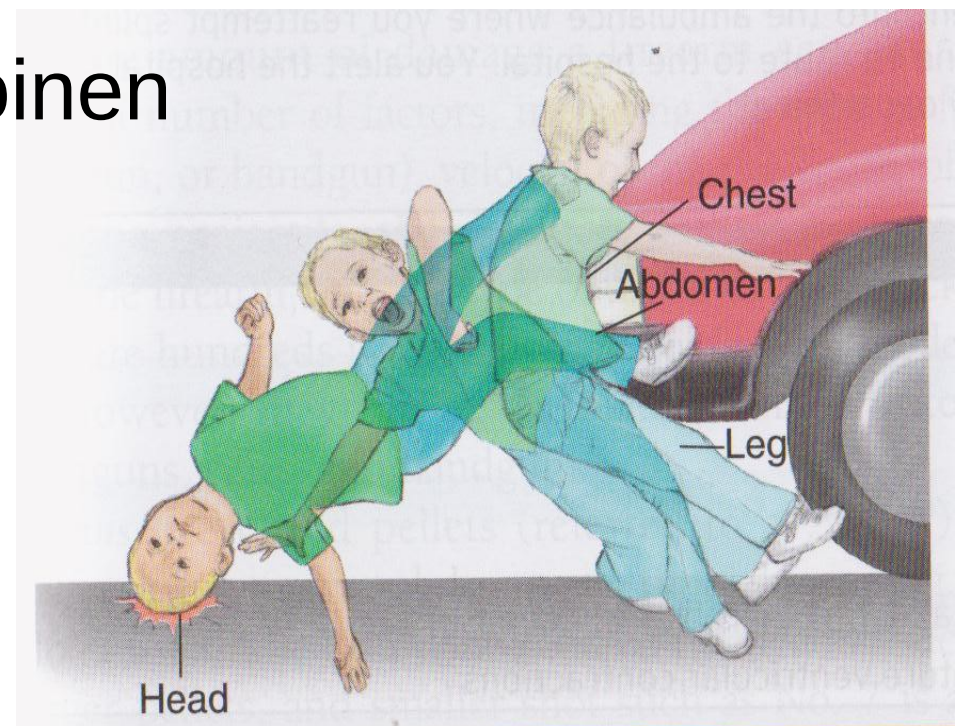
Lapsipotilaan erityispiirteitä 3/3

- Suuri ja painava pää altistaa kallovammoille
- Joustava rintakehä altistaa sisäelinvammoille ilman luunmurtumia
- Vatsaontelon elimet suhteessa suuria ja huonosti vammoilta suojattuja (merkittävä sisäisen verenvuodon riski)

Lapsi liikenneonnettomuudessa

- Tyypillisesti auto törmää päin jalan tai polkupyörällä kulkevaa lasta
- Yli 3-vuotiaat ja kouluikäiset
- Tyypillisesti tylppä vammamekanismi
- Monivamma todennäköinen
 - elimet lähellä toisiaan

Kaatuminen ja putoaminen 1/3

Luunmurtumat

+ Riskinä aivotärähdys

Ei aivotärähdystä:

- Alle 5v: Lapsi lyö päänsä kevyesti, ja hän itkee vain vähän aikaa. Lapsi on pian oma itsensä, hän hymyilee, juo ja reagoi kosketukseen ja ääniin normaalisti
- Yli 5v: Aluksi lapsi pelästyy ja itkee, mutta jatkaa pian leikkejään. Ei pahoinvointia eikä päänsärkyä.

Kaatuminen ja putoaminen 2/3

Lievä aivotärähdys:

- Alle 5v: Lapsi menettää tajuntansa hetkeksi päänsä lyötyään, hän itkee paljon ja on levoton. Sitten lapsi muuttuu hiljaiseksi, kalpeaksi ja voimattomaksi. Hän saattaa myös oksentaa ja muuttua uniseksi.
- Yli 5v: Lyhyt tajuttomuus (muutama sekunti), lyhytaikainen muistinmenetys ja sekavuus mahdollisia. Päänsärkyä ja pahoinvointia, mahdollisesti myös oksentaa.

Kaatuminen ja putoaminen 3/3

Vakava aivotärähdys:

- Alle 5v: Iskusta seuraa pitempiaikainen tajuttomuustila - toisin sanoen lapsi ei ala itkemään lyötyään päänsä. Lapsi muuttuu hiljaiseksi ja veltoksi ja oksentaa.
- Yli 5v: Pidempi tajuttomuustila ja muistinmenetys

Aivotärähdys

Ensiapu

- Jos lapsi ei ala itkemään heti päänsä lyötyään, on sekavassa tilassa kauemmin kuin 5 minuuttia tai kun lapsella on päänsärkyä, pahoinvointia ja hän oksentaa. → Heti lääkäriin.
- Jos ei ole epäilystä aivotärähdyksestä: Tarkkaile lasta seuraavan 24h ajan 2h välein. Jos lapsi käyttäytyy normaalisti, ei hätää.

Palovammat / luokittelu

Jaetaan kolmeen asteeseen:

- 1.asteen palovammat ovat lievimpiä: punoitusta ja kirvelyä, esim auringonpolttama
- 2.asteen palovammoissa esiintyy punoituksen ja kivun lisäksi rakkuloita, esim kahvi/tee aiheuttaa
- 3.asteen palovammoissa ei ole kipua tai rakkuloita, vaan iholla on valkea/ruskea rupikerros, esim avotuli tai kiehuva neste aiheuttaa

Palovammat / ensiapu

Ensiapu

- 1) Viilennä välittömästi kylmässä vedessä 20 minuutin ajan.
- 2) Jos laaja alue on palanut, älä pidä liian kauaa vedessä, ettei tule paleltumia / alijäähtymistä.
- 3) Palanut kohta peitetään puhtaalla siteellä (palovammat tulehtuvat helposti).

Palovammat / jatkohoitoon

Lääkəriin:

- laajat 2. asteen palovammat (useita / isoja rakkuloita)
- kaikki 3. asteen palovammat
- alle 1-vuotiaan palovammat
- kasvojen ja nivelalueiden palovammat
- tulehtuneet palovammat (seuraavina päivinä esiintyvää punoitusta, arkuutta, turvotusta)

Kouristelukohtaukset 1/2

Kouristamisen syitä:

- Kuumekeuristukset
- Epilepsia
- Matalat verensokerit
- (Itkukouristukset)

Kouristelukohtaukset 2/2

Ensiapu kaikissa kouristuskohtauksissa:

- Kouristelua ei estetä
- Suojaa lapsen päätä loukkaantumiselta
- Suuhun ei saa laittaa mitään
- Varmista, että lapsi pystyy hengittämään
- Kouristusten jälkeen annetaan lapsen levätä (kylkiasennossa) ja seuraa hengitystä

Kun kouristukset ovat ohi

- Varmista, ettei lapsi ole loukannut itseään
- Selvitä kouristusten syy (ensimmäisellä kerralla aina lääkäriin!)
- Kuumekouristusten jälkeen:
 - Riisu ja jähdytä lapsi esim märällä pyyhkeellä
 - Anna lapselle riittävästi viileää juotavaa
 - Anna kuumetta alentavaa lääkettä

Muuta sairastamisesta

Yleistä: Lapsen kunto heikkenee paljon nopeammin kuin aikuisella → Lääkəriin herkemmin.

Tajuttomuuden / heikentyneen tajunnan tason syy:

- pään vamma
- myrkytykset
- alhaiset verensokerit
- kuumekouristus tai sen jälkitila
- nestehukka
- hengitysvaikeus
- Aivokalvontulehdus

Muuta sairastamisesta

Kuivumisen / nestehukan oireita:

- ihon kimmoisuus laskenut
- suun limakalvot kuivat
- lakiaukele kuopalla
- Takykardia (kohonnut syke)
- silmämunat kuopalla
- tajuttomuus

Hengitysvaikeus

Lapsen hengitysvaikeuden syitä:

- Astma
 - Hengitystieinfektiot
 - Vieras esine hengitysteissä
 - (Vamma)
 - (Kätkytkuolema)
 - (Anafylaktinen sokki)
-
- Lapsen kriittinen hengitysvajaus harvinainen mutta vaarallinen

Vieras esine hengitysteissä

Vieras esine hengitysteissä – ensiapu:

- 1) Tyhjennä suu.
- 2) Ota lapsi polvien päälle vatsalleen, pää alimmaksi, ja läimäytä lapaluiden väliin 5 krt
- 3) Jos esine ei irtoa, soita 112
- 4) Käännä lapsi selälleen ja paina 5 krt rintalastasta kahdella sormella
- 5) Vuorottele selkään lyöntejä (5 krt) ja rintalastan painalluksia (5 krt)

Vieras esine hengitysteissä

© Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Käydä hoito

© Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, Käypä hoito

Lapsen elottomuus

1. Herättele lasta voimakkaasti puhuttelemalla ja ravistelemalla olkapäistä.
2. Jos lapsi ei herää, soita 112.
3. Käännä lapsi selälleen kovalle alustalle ja avaa hengitystiet kääntämällä päätä leuasta vähän taaksepäin sekä kuuntele/tunnustele, hengittääkö hän.
3. Jos et havaitse lapsen hengitystä, puhalla 5 kertaa hänen suuhun, sulkien samalla sormilla lapsen sieraimet (vauvalla sulkemalla suullasi myös vauvan sieraimet). Puhallukset ovat napakoita, ilmamäärä sen verran, että rintakehä nousee/liikkuu.
5. Jatka painelu-puhalluselytystä rytmillä 30:2
 - 30 painallusta rintalastan alaosaan
 - lapsella yhdellä kämmenellä
 - vauvalla 2 sormella
 - 2 puhallusta